

T.C.
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

7-2245
(6.1.2012)
7-2248
(6.1.2012)
7-2249
(6.1.2012)
31/01/2012

Sayı : B.22.1.TÜİ.0.63.00.00-610- 54

Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi : 02.01.2012 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.00-2 sayılı yazınız.

Ankara Milletvekili Sayın Sinan Aydın AYGÜN ve Manisa Milletvekili Sayın Erkan AKÇAY tarafından Bakanlığımıza tevcih edilen (7/2245-7/2248-7/2249) esas sayılı yazılı soru önergelerinde cevaplandırılması istenen bilgiler ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Cevdet YILMAZ
Kalkınma Bakanı

EKLER :

- 1 – 7-2245 sayılı soru önergesi cevabı (2 sayfa)
- 2 – 7-2248 sayılı soru önergesi cevabı (3 sayfa)
- 3 – 7-2249 sayılı soru önergesi cevabı (5 sayfa)

Yücetepe Mah. Necatibey Cad. No: 114 06100, Çankaya/ANKARA	İlgili Birim:	Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Tel.: (0312) 410 04 10 (Santral)	Tel.:	(0312) 410 01 10 – 425 20 52
Faks: (0312) 425 33 87 – 418 11 82	Faks:	(0312) 425 20 53
İnternet Adresi: www.tuik.gov.tr	E-posta:	bhim@tuik.gov.tr

CHP Ankara Milletvekili Sayın Sinan AYGÜN' ün soru önergesi

Kurumumuz, ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısını ortaya koymak ve doğru politikaların oluşturulmasını sağlamak amacıyla; karar alıcıların, araştırmacıların ve diğer kullanıcıların beklentilerine cevap verebilecek çeşitlilikte, kaliteli, güncel, güvenilir, tarafsız ve uluslararası standartlara uygun istatistikleri modern teknolojilerden yararlanarak üretmek ve kullanıma sunmak amacıyla çalışmalarını büyük titizlikle sürdürmektedir. Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, kullanılan tanım ve kavramlar, metodolojiler, üretilen istatistikler ve sunum teknikleri bakımından uluslararası standartları yakalamış olan Kurumumuz pek çok istatistik kurumunun önünde bir kurum olarak, gelir dağılımı, yaşam koşulları, gelire bağlı göreceli yoksulluk ve sosyal dışlanma konularının veri kaynağı olan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasında da diğer ülkelerde kullanılan yöntemleri kullanmaktadır.

Soru 1- Gelir dağılımı araştırmasında, yüksek gelir grubunun, yıllık gelirlerine ilişkin verdikleri yanıtlar ne kadar güvenilirdir? Güvenirlilik nasıl sağlanmaktadır?

Cevap 1- Türkiye İstatistik Kurumu, 2006 yılından itibaren, Türkiye’de gelirin hanehalkları ve fertler arasındaki dağılımını ortaya koymak, insanların yaşam koşulları, sosyal dışlanma ve yoksulluğu gelir boyutu ile ölçmek ve profilini belirlemek üzere periyodik olarak her yıl uygulanan ve “panel anket” tekniğinin kullanıldığı “Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması” uygulamaya başlamıştır.

AB ülkeleriyle uyumlu istatistikler üretme çalışmaları kapsamında Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT)’nin bu çalışma alanında oluşturduğu ve tüm Avrupa Birliği üye ülkelerinin uymakta zorunlu olduğu regülasyonlar dikkate alınarak üretilen Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması verileri pek çok Avrupa ülkesinde de anket yoluyla derlenmektedir.

Ayrıca, özellikle gelir gibi cevaplayıcılardan bilgi almanın zor olduğu konularda veri derlemede Kurumumuzun yaşadığı sorunlar/zorluklar diğer ülkelerin yaşadıklarından çok da farklı değildir. Tüm ülke istatistik ofisleri benzer sorunları yaşamakta ve her yıl düzenli toplantılarda bu sorunlar tartışılmaktadır. Pek çok ülkede bu konudaki cevapsızlık oranı ülkemizde ki oranların oldukça üstündedir. Örneğin, Lüksemburg’ta bu oran % 50’lere varmaktadır. Bu oranın AB ortalaması % 23, Türkiye ortalaması ise yaklaşık yüzde 10 civarlarındadır.

Anket çalışmalarından derlenen verilerin gizliliği 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanunu ile teminat altına alınmıştır ve derlenen bilgilerin sadece istatistiksel amaçlı kullanılacağı, Kanun uyarınca derlenen bu bilgilerin idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci ve kişiye verilemeyeceği cevaplayıcılara mutlaka belirtilmektedir. Kurumumuz, kaliteli bilgi üretmenin en önemli unsurunun doğru bilgi toplamak olduğu bilinciyle, diğer kamu kurum ve kuruluşları yanında vatandaşların istatistik konusunda bilinçlenmesine ilişkin misyonunu da sürdürmektedir.

Ayrıca alan çalışması taşınabilir bilgisayarlar vasıtasıyla akıllı programlar ile gerçekleştirilmekte ve alınan bilgilerin tutarlılığı program vasıtasıyla kontrol edilmektedir. Ankette alınan bilgiler, anketörlerin bağlı bulunduğu kontrolörler tarafından kontrol edilmekte, güvenli olmayan bilgiler ikinci bir sorgulamaya tabi tutulmaktadır. En önemli unsur ise Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu gibi kurumlardan alınan idari kayıtlar ile ankette alınan gelir bilgilerinin karşılaştırılarak, tutarlı gelir bilgilerinin elde edilmesine çalışılmaktadır.

Soru 2 – Araştırmada gelir dilimleri neye göre belirlenmektedir? Aylık 4 bin 200 lira gelir olan bir aile varlıklı aile midir? Gelir dağılımını adil göstermek, yoksul sayısını azaltmak, varlıklarının sayısını şişirmek için mi gelir dilimi düşük tutuluyor?

Cevap 2- Araştırmada uluslararası metodolojiler kullanılarak oluşturulan yüzdelik dilimler kullanılmaktadır. Yüzdelik dilimlerin (%20, %10, %5) oluşturulması şu şekildedir; Yüzdelik dilimler hanehalkı kullanılabilir gelirler veya eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirler kullanılarak oluşturulabilmektedir. OECD, EUROSTAT gibi uluslararası kuruluşlar eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirleri dikkate alarak yüzdelik dilimleri oluşturmaktadır. Çünkü, eşdeğerlik ölçeği farklı büyüklük ve bileşimlerdeki hanehalklarının daha doğru kıyaslanmasını mümkün kılmaktadır. Fert sayısı ve yetişkin/çocuk sayısı dikkate alınarak hanehalklarının bulunduğu sosyo-ekonomik sınıf/grup daha doğru bir şekilde tespit edilebilmektedir.

Hanehalkları, kullanılabilir hanehalkı gelirine veya hanedeki tüm fertler eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirlerine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak; 20 gruba bölünerek yüzde 5'lik, 10 gruba bölünerek yüzde 10'luk veya 5 gruba bölünerek yüzde 20'lik hanehalkı/fert grupları yani yüzdelik dilimler oluşturulmaktadır. En üstte kalan grup toplam gelirden en az pay alan, en altta kalan grup ise toplan gelirden en fazla pay alan grubu oluşturmaktadır. Herbir grubun toplam gelirden aldığı pay, gelir dağılımı eşitsizliği hakkında bilgi vermektedir.

2010 Gelir ve Yaşam Koşulları Anketine göre, yüzde yirmilik gelir gruplarına göre gelirden en fazla pay alan beşinci Yüzde 20'lik grubun en düşük geliri yıllık 29,420 TL'dir. Buna göre aylık 4 bin 200 TL geliri olan bir hanehalkı, gelirden en fazla pay alan beşinci gruba girmektedir.

Buna göre gelir dilimleri, ankette elde edilen hanehalkı gelirlerine göre oluşturulmaktadır. Hiçbir şekilde yapay oluşturulmuş bir gelir dilimi göstergesi elde edilmesi söz konusu değildir.

Soru 3 – Gelir dağılımı araştırmasına göre; Türkiye’nin 2010 yılındaki toplam geliri 420 milyar lira, kişi başına milli geliri de 4 bin Dolar çıkıyor. Oysa TÜİK’in Gayrisafi Milli Hasıla Araştırması’na göre; 2010’daki milli gelir 1 trilyon 105 milyar, kişi başına milli gelir de 10 bin 79 Dolar. İki araştırmanın rakamları arasında korkunç bir uçurum var. Bu nasıl iştir? Buna ilişkin açıklamanız nedir?

Cevap 3- Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, kişisel gelir dağılımını ortaya koymak, yaşam koşullarını belirlemek ve yoksulluğunu gelir boyutu ile ölçmek üzere her yıl düzenli olarak uygulanan bir çalışmadır. Amacı Türkiye’de oluşan toplam gelirin ne olduğu hakkında bilgi üretmek değil, gelirin dağılımı konusunda bilgi vermektir. Gelir dağılımı ölçümlerinde/göstergelerin hesaplanmasında varsa uç değerler dikkate alınmamaktadır. Burada önemli olan toplumun geneline ilişkin durum değerlendirmesi yapmaktır.

Buradan hareketle; GSMH ile gelir ve yaşam koşulları araştırmasından elde edilen kullanılabilir gelirlerin karşılaştırılması doğru bir yaklaşım değildir. Bu gelir grubunun içinde kamu gelirleri (vergiler vb.), kamu ve özel kesime ait tüm kurumsal gelirler ve diğer faktör gelirleri bulunmaktadır. Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi’nde ise, bu bileşene karşılık gelen ücretli ve müteşebbis olarak çalışan hanehalkı fertlerinin elde ettiği gelir ve hanehalkı bazında elde edilen diğer net gelirleri kapsamaktadır. Dolayısıyla, bu iki büyüklük karşılaştırılabilir kavramlar değildir.

Soru 4 – Gelir dağılımında yüzde 20’lik grupların geliri niye ailede birey başına düşen gelir biçiminde açıklanmıyor?

Cevap 4- Hanehalkını oluşturan bireylerin yapısı her hanehalkında farklılık içermektedir. Bu duruma bir örnek verilecek olursa; aynı hanehalkı büyüklüğüne sahip iki hanehalkından biri tamamı yetişkinlerden, diğeri ise ağırlıklı çocuklardan oluşması durumunda, kişi başına düşen gelir iki hanehalkı için karşılaştırılabilir olmayacaktır.

Bu nedenle tüm hanehalklarını karşılaştırılabilir hale getirmek için, hanehalkı büyüklüğünü yetişkin fert ölçeğine eşitleyip değerlendirmek gerekmektedir. OECD, EUROSTAT gibi uluslararası kuruluşlar, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirleri dikkate alarak yüzdelik dilimleri oluşturmaktadır. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasından elde edilen eşdeğer hanehalkı geliri, diğer bir değişle eşdeğer fert büyüklüğü kullanılarak yetişkin birey bazında hesaplanmaktadır. Eşdeğer hanehalkı ortalama gelirleri 5. sorunun cevabındaki tabloda verilmiştir. Ayrıca, bu konuda ayrıntılı teknik bilgi TÜİK web sayfasında yer almaktadır.

Soru 5 – 2010 yılı Gelir Dağılımı Araştırması’nda en alt yüzde 20’lik gelir grubu ile en üst yüzde 20’lik gelir grubunda yer alan ailelerin toplam sayısı ve bu ailelerin fert sayıları nedir?

Cevap 5- Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasının örnek birimi hanehalkı olarak alınmaktadır. Aile ile hanehalkı tanım olarak farklılık içermektedir. Araştırmada hanehalkı, aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın aynı konutta yaşayan, temel ihtiyaçlarını birlikte karşılayan, hanehalkı hizmet ve yönetimine iştirak eden bir veya birden fazla kişiden oluşan topluluk olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre; bir hanehalkından birden fazla aile olabileceği gibi, bir hanehalkı bir aile de olabilmektedir. Ayrıca, söz konusu araştırmada hanehalkı tiplerine göre bilgiler mevcuttur.

2010 Gelir ve Yaşam Koşulları araştırması sonuçlarına göre Türkiye’deki toplam hane sayısı 19 321 bin iken bu hanelerde yaşayan toplam kurumsal olmayan nüfus 71 343 bin kişidir. Yüzde 20’lik dilimin oluşturulmasında eşdeğer hanehalkı kullanılabilir geliri kullanıldığı için yüzdelik dilimlerdeki fert sayıları birbirine yakındır. Hane sayıları, ilk dilimde 2 747 bin, son dilimde 4 864 bindir.

Eşdeğer fert gelirine göre sıralı yüzde 20’lik gruplar itibari ile hane ve fert sayıları

	Hane sayısı (Bin)	Fert sayısı (Bin)	Ortalama eşdeğer hanehalkı geliri (TL)
Toplam	19 321	71 343	6 395
İlk % 20	2 747	14 276	1 615
İkinci %20	3 452	14 261	3 157
Üçüncü %20	3 987	14 274	4 727
Dördüncü %20	4 272	14 264	6 989
Son %20	4 864	14 268	15 487

Kaynak: Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2010

Soru 6 –En alt ve en üstte yer alan yüzde 20’lik gelir grupların her birinde gelirlerin yüzde 1’lik gruplar halinde dağılımı nasıldır? Bu yüzde 1’lik grupların her birinde yer alan aile sayısı ile ailelerde yer alan fertlerin sayısı kaçtır?

Cevap 6- Yüzde 1’lik gruplara göre dağılım için tablo oluşturulduğunda hücelere düşen gözlem sayıları azalmaktadır. Gözlem sayısının azalması ise tahminin güvenilirliğini düşürmektedir. Diğer bir ifade ile Gelir ve Yaşam Koşulları örnek hacmi bu detaydaki tahminler için yeterli değildir. Dolayısı ile aşağıdaki tabloda yüzde 5’lik dilimlere göre hane ve fert sayıları hesaplanarak sunulmuştur. Tablodan da görüleceği üzere; 2010 Gelir ve Yaşam Koşulları araştırması sonuçlarına göre yüzde 5’lik dilimin oluşturulmasında eşdeğer hanehalkı kullanılabilir geliri kullanıldığı için yine yüzdelik dilimlerdeki fert sayıları birbirine yakındır. Hane sayıları, ilk dilimde 579 bin iken son dilimde 1 296 bindir.

Eşdeğer fert gelirine göre sıralı yüzde 5’lik gruplar itibari ile hane ve fert sayıları

	Hane sayısı (Bin)	Fert sayısı (Bin)
Toplam	19 321	71 343
İlk % 5	579	3 564
İkinci %5	704	3 572
Üçüncü %5	727	3 563
Dördüncü %5	735	3 567
Beşinci %5	786	3 566
Altıncı % 5	877	3 574
Yedinci %5	888	3 557
Sekizinci %5	903	3 573
Dokuzuncu %5	972	3 567
Onuncu %5	987	3 569
Onbirinci % 5	1 026	3 561
Onikinci %5	1 001	3 572
Onüçüncü %5	1 034	3 565
Ondördüncü %5	1 043	3 569
Onbeşinci %5	1 079	3 562
Onaltıncı % 5	1 117	3 574
Onyedinci %5	1 116	3 569
Onsekizinci %5	1 197	3 557
Ondokuzuncu %5	1 254	3 574
Son %5	1 296	3 569

Kaynak: Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2010